

Fra 12 til 13 år – det mest krit

MANGFOLDIG: Fotball-Norge har et enormt mangfold i klubbegentypen. Mange utfordringer er forskjellige, men for å beholde flest mulig lengst mulig er det uansett viktig at klubben er i førersetet og legger klare premisser for barne- og ungdomsfotballen, skriver NFFs Øyvind Larsen. Foto: IVAR THORESEN

Nå er det rett før det skjer for 12-åringene: Det er "lov" å lage 1. og 2. lag. Svært mange går fra 7'er til 11'er lag. Mange klubber "byter" også trener, fra pappa- eller mammatreneren til den nye med fotballfaglig trenerbakgrunn, ofte med lang Coach-jakke. I tillegg er puberteten for mange i full blomst! Ungdomsskolen står også for døra, med ny skole og nytt klassemiljø. Dette er følgelig en sårbar tid i ungas hode, hjerte og kropp. Vi beskriver her en virkelighet med mange omveltninger. Hvor gode er vi i fotballen til å gjøre disse radikale omveltningene til positive opplevelser på og utenfor banen for alle?

Av Øyvind Larsen,
NFF

Artikkelen beskriver ulike måter dette løses på ute i fotball-Norge. Og det avsluttes med anbefalte løsninger til det beste for ungdommene, klubben og miljøet. Konklusjonen er: Klubben legger opp til ulike løp for ungdommen i ei miljøramme der alle ungdommene deltar.

Åra før

De fleste fotballspillende unger har spilt fotball siden de var 6-7 år. Med klassekamerater og med pappa- eller mammatrenerne. Alle har vært sammen på trening. Klubbenes egenart har styrt kamporganiseringa: grendelag, klasselag eller en har rullert på hvem man har spilt sammen med i sesongen. Eller en har variert lagsammen-setning fra sesong til sesong. Så har man gått

fra 5'er til 7'er. Med den samme organiseringa på trening og kamp. Sånn er barnefotballen i fotball-Norge organisert.

"De flinkeste i klassen" har i tillegg tilpasset treningsinnholdet ut ifra riktig modnings- og ferdighetsnivå. En har beholdt jevnbyrdighetsprinsippet innad i lagene i kampene. Noen har i tillegg fått prøvd seg på ett – ja kanskje to – alderstrinn over. Men ikke forlatt årsenheten. Kamerat- eller venninnebåndene er ikke brutt opp. Resultatet: få har slutta, unga er fornøyd og foreldra likeså.

Er det så rosenrødt overalt? Niks. Noen klubber sliter med klubborganisasjon, mangler styring og /eller tillitsvalgte. Treneren kan også mangle pedagogisk- og/ eller fotballfaglig innsikt i forhold til nivå og modning. Noen lag "i" årsenhetene kan også leve sine egne liv. Mange foreldre er også utålmodig på sine poders vegne og synes at topping er løsningen på manglende pasningskvalitet.

Men i det store hele står det bra til barnefotballen! . Verdipilarene "Alle er like mye verdt", "Hold unga i flytsonen" og " Det handler om respekt" gjenspeiler seg i god utøvelse av barnefotball på og utenfor banen. Hvordan kan jeg påstå dette? Svært få, nesten ingen, slutter før de blir 13 år! Trening og kamp har forsterket ungas ønske om et langt liv i fotballen. I det ønsket ligger ofte drømmen om profflivet! La dem ha den.

Nå følger en rapport fra fotball-Norge på hvordan overgangen fra barn til ungdom løses ute i klubb. Noen case er gode, andre mindre gode. Flere kunne vært tatt med, men jeg har valgt de casene som vi oftest ser ute i klubbene.

Case 1

Den stolte, men lille grendeklubben har stilt med to 7'er lag i tolvårsklassen. De er kun 15 spillere. Fem av spillerne er gode langrennsløpere og har fått beskjed av treneren å kutte fotballen. Her skal det kvalles inn til NorgesCup i 2011! Da ryker fotballaget til sommeren. Nærmeste fotballklubb er 25 mil unna. Idrettslagets hovedstyre sliter med samarbeidet på tvers av idrettsgrenene langrenn – håndball – fotball. Kronargumentet til fotball-ledelsen er at Petter Northug spilte fotball "aktivt" opp til junioralder. I tillegg har klubben to jenter på tolvårslaget som er klar for både å spille jente- og guttefotball. Men det er ikke jentefotballtreneren interessert i. Hovedstyret kaller inn til møtting med tema: " Er spillerne eller trenerne viktigst?"

Kommentar:

Skjerp dere og ta ungdommen på alvor! Sett dere ned i et lukket rom og bli enige. Lag retningslinjer i klubben og så må trenerne innrette seg deretter. Kanskje ungdom fra klubben "når toppen" i en eller annen idrett i en tiårsperiode – det er toppen! La unga holde på med mye – lenge.

Case 2

Etter amerikansk uttaksmetode på høsten deles spillegruppa inn i to eller tre. Altså et 1., 2. og 3. lag i 11'er-fotballen. Spillegruppene har forskjellig støtteapparat, inkludert trenere. Det er stor forskjell på både i kvalitet og omfang i støtteapparatene. Jo lengre ned på rangstigen – jo dårligere. Prosessen er ikke forankret i klubb, verken styret eller i en sportsplan. Ei heller i foreldregruppa.

Kommentar:

Dette er en skandaløsning, med garantert bråk i etterkant blant foreldrene. Og stort frafall de påfølgende årene.

Case 3

Etter amerikansk uttaksmetode på høsten deles spillegruppa inn i to eller tre. Altså et 1., 2. og 3. lag. Spillegruppene har forskjellig støtteapparat, inkludert trenere. Det er stor forskjell på både i kvalitet og omfang i støtteapparatene. Jo lengre ned på rangstigen – jo dårligere. Prosessen er forankret i klubb, både i styret og i sportsplanen. Foreldremøte er nøye planlagt.

Kommentar:

Klubben har solgt inn modellen i trener-, spiller- og foreldregruppa. Bra! Forbedringspotensialet ligger i støtteapparatene på 2.- og 3.-lagene. Hva

Disse årene i fotballen

med å ha som ambisjon: "Vi skal ha verdens beste støtteapparat på 2.- og 3.-laget?" Hvis ikke vil disse lagene garantert ha trøbbel med transport til utekampene allerede neste år! Og kan lagene trene samtidig i alle fall en gang i uka?

Case 4

Tippeligaklubben har en flott barneavdeling tufta på barnefotballens verdier og lokalt forankra i bydelen hvor klubben ble stifta. På guttesida stiller klubben seks 7'er lag i tolvårsklassen og to 11'er lag i trettenårsklassen. De to 11'er lagene holder høyt nivå med en foreldregruppe som har naturlig nok har høye ambisjoner på ungas vegne.

Sportsplanen beskriver i detalj hva som skal skje i møtet med ungdomsfotballen: Ett satsningslag, og to rekrutteringslag. Samtlige staller har gode støtteapparater med ansatte trenere på deltid. I tillegg skal klubben stille med to 7'er lag basert på et støtteapparat i frivillighetens tegn. Dette er heller ikke noe problem. Mange har hjertet i klubben og synes det er gjevt å jobbe for dem. Ett viktig tiltak for toppklubben står ikke i Sportsplanen. Foreldregruppa er heller ikke informert: På høsten arrangeres det åpne treninger for alle som har lyst å prøve seg i klubben. 150 spillere fra byen og distriktet vil komme. Mange av dem har kommet langt i sin utvikling. Sannsynligheten for at kun tre-fire spillere fra egen stall blir tatt ut på satsningslaget er stor.

Kommentar:

Intensjonene og modellen er her bra. Og toppklubben jobber fantastisk bra i både barne- og ungdomsfotballen. Men kanskje noen av de "eksterne spillerne" – ikke minst foreldre – skulle blitt fortalt: Bli i "moderkubb" to år til – så får vi se. Og kom og hospitér, kom på "søndag +" og på toppklubbens sommer- og høstfotballskole! Og for troverdighetens skyld: Informer foreldrene om "Audition – ordninga".

Case 5

Grendeklubben har et fantastisk miljø og spiller i elleveårsklassen. To 7'er lag (15 spillere totalt) spiller fantastisk fotball. De er bygdas stolthet. De trener hele tida, fire av dem "tar for seg" i hoppbakken også! Seks av spillerne har faktisk kommet særs langt i utviklingstrappa. Dette har distriktets 2. divisjonslag – 15 mil unna – oppdaga. De vil "ha" de seks "gylne" over, samt foreldretreneren som er hjernen bak fotballpavirkninga, miljøet og framgangen. Spillerne er smigra, foreldra likeså. Går dem – er det slutt på fotballen for den årsklassen i klubben. Kretsen har ikke 7'er serie.

Kommentar:

Går spillerne – er dette en skandalecase. I et trygt hjemmemiljø kunne de utviklet seg videre. Faktisk med en god trener – også. Sammen med hoppinga, kretsens utviklingstreninger OG i et hospiteringssamarbeid med 2. divisjonsklubben – som egentlig har nok med seg sjøl. Men det kommer ikke fram i festtaler.

Case 6

Klubben har 30 spillere, de har holdt sammen fra de begynte. Null frafall, bare to som har flytta. Klubben har ingen retningslinjer for overgangen barn til ungdom. Trenerne – som alle er

skolelærere – legger planer og "vedtar" sjøl at de skal lage to jevnbyrdige 11'er lag i kretsens 2. divisjon. Foreldremøtet – der modellen legges fram – blir en polsk riksdag. Særlig foreldrene til "de beste" er forbanna og truer med overgang til naboklubben – som for øvrig er verdensmester i topping.

Kommentar:

Like dårlig prosess i form og innhold – dette også. Modellen krever masser av kunnskap knyttet til differensiering på treningsfeltet, fellestreninger sammen med spillere som har kommet langt, samt gode hospiteringsordninger i kamp og trening. Hvis ikke – vil standardargumentet: "de beste blir skadelidende" bli opplest og vedtatt – og faktisk være reell.

Case 7

Klubben skal satse på spillerutvikling og ansette en dyktig fotballmann. Han får "frie tøyler" av fotballstyret: Organiser som du vil. Tolv års – gutta spiller også bandy. Hele vinteren. Har kunstis og bandylagene har nesten ikke tapt en kamp siden de begynte for fem år siden. Det første den nye trenerkoordinatoren gjør er å forby bandy om vinteren. Isteden: 40 stykker ut på kunstgrasbanen – i 20 stive kuldegrader for å trene innsidepasninger!

Kommentar:

Trengs det kommentarer? I alle fall når en ansetter trenerkoordinatorene og trenerne: Første bud er å sette de inn i klubbens kultur: Hva fungerer her, hva er viktig for oss? Hvem samhandler vi med? Og hvilke overordnede retningslinjer har fotballstyret?

Case 8

På det lille øysamfunnet – med 150 fastboende – er idrettslaget, sammen med kjerka, sanitetskvinnene og blandakoret – øyas viktigste premisseleverandør for trivsel og samhold. Fådelte skole: 1-4, 5-7 og 8-10 er klassesetrinna. Trua med nedleggelse hvert år. Nå er det virkelig lys i tunnelen – som de aldri fikk: Oppdrettsbedriften går godt og arbeidskraft fra Ukraina har kommet "rekende på ei fjøl". Med dem også sju nye unger. Alle fotballspillende – selvsagt. Skolen har bingede med full fart – hele tida. Er'ru gammel nok – er'ru go' nok, det er stammespråket i bingen. Mesterlære satt ut i praksis – uten at noen har tenkt på det. 7'er laget, tolv år har også stort alderssprang. Hva med neste år og ungdomsfotball? 7'er fotball – selvsagt.

Kommentar:

Fotball-Norge har en voldsom tru på 11'er fotball og offside som virkemiddel for å skape gode fotballspillere. Den trua er særs overdriven. Vi veit at 7'er fotball gir flere involveringer for hver enkelt og langt flere situasjoner foran begge mål. En vekselsbruk mellom 7'er og 11'er i samme sesongen er faktisk det mest utviklende og utfordrende. For spillerne på øya er 7'er "Guds gave". Og det er en selvsagt ting at kretsen har et slikt tilbud i kretssystemet.

Case 9

Sportsplanen – vedtatt i fjor gjennom en to års klubbutviklingsprosess i kretsens regi – legger føringene på hvordan overgangen fra barne- til

ungdomsfotballen skal foregå. Tolvåringene – som er ei gruppe på 30 stykker skal stille med to 11'er lag i henholdsvis 1. og 2. divisjon. Seriereglementet i kretsen gir mulighetene for fri flyt for spillerne mellom lagene i sesongen. Lagene skal ha samme trenersteam. I tillegg to lagledere hver. Årsenheten skal trene sammen. I tillegg har klubben to utviklingstreninger – basert på frivillighet. Her deltar også årskullene over og under. Gjennom året gis det muligheter for hospitering på 14-årslaget basert på modningsnivå, interesse og oppførsel.

Kommentar:

Dette er idealmødelen. Men det kreves kunnskap på feltet – god tilpassa fotballaktivitet, mange trenere, tillitsvalgte og god struktur i klubben. Og husk alle trenger ikke å trene like mye. Er laget samla – alle – en til to ganger i uka, så holder det. Så er det bare å trække til med trening – i tillegg – for de som vil.

Konklusjon

Fotball-Norge har et enormt mangfold i klubbegenart. Og dertil utfordringer. En grendeklubb har helt andre utfordringer enn en stor breddeklubb. Men noen utfordringer er helt like. Klubben må være i førersetet og legge premissene i forkant for hvordan overgangen fra barne- til ungdomsfotballen skal gjennomføres. Det må skapes forståelse for at disse føringene lønner seg for klubben – både på kort og lang sikt. De må ligge under huden hos alle involverte i klubben. Tar du et verv eller trenerjobb i klubben, vet du premissene. Sånn er det. Fair Play – det handler om Respekt – gjelder også her: Løjal mot klubben. Skal klubben gjøre forandringer, må en ny prosess i gang.

La ikke modeller og løsninger komme som julekvalden på kjerringa. På ungdommen, på foreldregruppa og trener- og støtteapparat. Dette fordrer et tett samarbeid mellom styret, sportslig leder/trenerkoordinator og trenerne og øvrig støtteapparat.

Er dere ikke i gang med en helhetlig planlegging – så start nå. Om tre uker er seriespillet over. Og ikke glem verken Kari, Per eller Pål. De er like mye verdt – alle tre!

Retningslinjene for overgangen fra barn til ungdom er ufravikelig: å ha et differensiert tilbud både når det gjelder antall økter, treningsinnholdet og med kamptilbudet. Og behold ungdommen sammen – miljøet på banen, hele tida, eller innimellom. Så må dette utgangspunktet tilpasses klubbens og årsenhetens egenart.

Fordelene ligger ikke alltid helt opp i dagen. Men de er åpenbare.

- 1) Vi vil beholde mange lenge i fotballen.
- 2) Dette er et røtt virkemiddel i en periode av livet for ungdommen med store utenomsportslige omveltninger.
- 3) Og i et spillerutviklings- eller i et toppfotballperspektiv – om du vil – så har vi en norsk modell som tar hensyn til at vi er få, at spillere har ulik utviklingskurve og at det rett og slett er vanskelig å identifisere et "toppfotballpotensial" hos spillere i så ung alder.

Lykke til med planlegginga for en utviklende, miljøskapende og spennende ungdomsfotball.